



DOI 10.11603/2311-9624.2023.2-3.14194

УДК 378.147.31

©Н. В. Ватаманюк, О. М. Солтис

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

e-mail: vatamaniuk.nataliia@bsmu.edu.ua

Досвід проведення лекцій із терапевтичної стоматології для студентів стоматологічного факультету в умовах воєнного стану в Україні

ІНФОРМАЦІЯ

Надійшла до редакції/Received:
04.08.2023 р.

Ключові слова: воєнний стан; лекції; освітній процес; викладання; матеріал; інформаційно.

АНОТАЦІЯ

Резюме. Освіта є процесом передачі суспільством накопичених знань, навичок і цінностей від покоління до покоління. Вона впливає на спосіб мислення, характер і фізичні здібності людини. Освіта має велике значення для особистого розвитку і соціального успіху.

Мета дослідження – поділитися досвідом та рекомендаціями щодо організації та проведення лекційних занять із терапевтичної стоматології для студентів в умовах воєнного стану в Україні. Стаття спрямована на те, щоби розглянути виклики, з якими стикаються викладачі та студенти в умовах воєнного конфлікту та обговорити підходи, які дозволяють ефективно надавати освіту та забезпечувати засвоєння навчального матеріалу.

Матеріали і методи. Аналіз наукової літератури та публікацій, що стосуються викладання стоматології в умовах воєнного стану. Анкетування та спостереження: проведення анкетування та опитування серед студентів і викладачів, для збору відгуків про їх досвід навчання та викладання в умовах воєнного стану. Аналіз дистанційних навчальних платформ, такі, як Vidyard, Zoom, які можуть бути використані для проведення лекцій та навчання в онлайн-режимі. Порівняльний аналіз проведення лекцій в умовах воєнного стану зі звичайними методами.

Результати досліджень та їх обговорення. В Україні введення воєнного стану стало викликом для сфери освіти. Одним із головних завдань вищої освіти в умовах воєнного стану є підтримка якості навчання та зацікавленості студентів. Це вимагає впровадження нових підходів до викладання. Пандемія Covid-19 прискорила використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, але умови воєнного стану ускладнили доступ до Інтернету. Незважаючи на це, важливо забезпечити можливість опанування навчального матеріалу в асинхронному режимі. Серед інших важливих завдань – підтримання уваги студентів та забезпечення їхньої зацікавленості, оскільки психологічний стрес може знизити їхню концентрацію. Набуття фахових навичок і компетентностей на практиці є важливими для майбутніх професіоналів.

Висновки. У статті автори мали на меті розглянути практичні методи та стратегії, що допомагають забезпечити доступ студентів до навчання в умовах військового конфлікту, де обмеження доступу до ресурсів і можливостей може бути серйозним завданням. Надали рекомендації щодо використання онлайн-технологій, запису відеолекцій та інших інноваційних методів, спрямованих на забезпечення якості навчання та розвитку студентів в цих умовах.

Вступ. Освіта є процесом передачі суспільством накопичених знань, навичок і цінностей від покоління до покоління. Вона впливає на спосіб мислення, характер і фізичні здібності людини. Освіта має велике значення для особистого розвитку і соціального успіху. Вона надає знання, підвищує самоповагу і допомагає розкрити потенціал. Освіта має фундаментальний вплив на можливості й потенціали як окремих осіб, так і громад щодо забезпечення розвитку, а також соціально-економічного успіху.

Мета дослідження полягає в тому, щоби поділитися досвідом та рекомендаціями щодо організації та проведення лекційних занять із терапевтичної стоматології для студентів в умовах воєнного стану в Україні. Стаття спрямована на те, щоби розглянути виклики, з якими стикаються викладачі та студенти в умовах воєнного конфлікту та обговорити підходи, які дозволяють ефективно надавати освіту та забезпечувати засвоєння навчального матеріалу.

Матеріали і методи. Аналіз наукової літератури та публікацій, що стосуються викладання стоматології в умовах воєнного стану. Анкетування та спостереження: проведення анкетування й опитування серед студентів і викладачів для збору відгуків про їх досвід навчання та викладання в умовах воєнного стану. Аналіз дистанційних навчальних платформ, такі, як Vidyard, Zoom, які можуть бути використані для проведення лекцій та навчання в онлайн-режимі. Порівняльний аналіз проведення лекцій в умовах воєнного стану зі звичайними методами.

Введення в Україні воєнного стану стало викликом для сфери освіти. Одним із завдань вищої освіти в умовах воєнного стану є підтримання рівня якості викладання та зацікавленості здобувачів у навчанні. Щоб досягти поставленої мети, ми повинні сприяти впровадженню у навчальний процес нових підходів до викладання. Ситуація з пандемією Covid-19 забезпечила опанування викладачами сучасних інформаційно-комунікаційних онлайн-технологій. Проте в умовах воєнного стану це не завжди було реальним, адже проблеми з електропостачанням та Інтернетом не давали можливості завжди бути на зв'язку. Але нашим, вкрай важливим завданням, є забезпечення можливості опанування здобувачами вищої освіти навчального матеріалу як при синхронному, так і при асинхронному режимах навчання. Не менш важливим є підтри-

мання уваги студентів упродовж заняття, адже психологічне навантаження, яке спричинене подіями у нашому житті та в нашій країні у цілому, значно знижують здатність концентрації уваги. Важливе значення також мають набуття компетентностей, які базуються на фаховому емпіричному матеріалі, що є запорукою їх затребуваності як майбутніх професіоналів. Спроба забезпечити досягнення поставлених завдань на практиці свідчить про ефективність структурування лекційного заняття із навчальних дисциплін терапевтичної стоматології. В сучасних умовах навчання викладачі вже почали відмовлятися від лекційних занять в їх класичному варіанті, що є очевидним та виправданим. На наше переконання, вдалим варіантом перебігу лекційного заняття є реалізація певних етапів його проведення. Першочерговим етапом лекційного заняття є вступний етап, який має на меті зацікавити студентів у тематиці заняття та налаштувати на активну взаємодію. Тривалість цього етапу не має перевищувати 10 хвилин, та вимагає акцентування їх уваги на практичній значимості опанування теми лекційного заняття, адже власний досвід показує, що таке аргументування у найбільшому ступені впливає на свідомість здобувачів вищої освіти. Основна частина заняття поділяється на чітко структуровані, послідовно розташовані такі блоки, зокрема викладання теорії. Тривалість цього блоку дорівнюється 15–20 хв, адже є майже загальновідомим, що максимально ефективний час концентрації уваги студента дорівнюється максимум 20 хв. При цьому для кращого засвоєння викладеного матеріалу, викладення теорії має супроводжуватися презентацією, яка містить логічні схеми, знаки актуалізації уваги здобувачів вищої освіти. Переконані, що обговорення клінічних випадків, що стосуються теми лекції, сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу. Як вже наголошувалось, набуття практичних навичок є надзвичайно важливим для майбутнього медичного працівника. Саме тому варто викладачам ефективно використовувати відеозаписи клінічних випадків. Звісно, це мають бути короткометражні відео із цікавими ситуаціями, адже після їх перегляду має слідувати обговорення та аналіз. Заключний етап лекційного заняття має передбачати підведення підсумків лекції, які мають містити головні тези теми лекції та наголошення на досягнення поставленої мети заняття. Надання студентам рекомендації що-

до проходження певних курсів або відвідування вебінарів, які присвячені темі лекційного заняття, що є корисним, зважаючи на стрімкий розвиток неформальної освіти. Також невід'ємною частиною лекційного заняття є самоперевірка на предмет засвоєння матеріалу лекції.

Сприяння навчанню студентів в асинхронному режимі й запис відеолекцій є необхідними, оскільки деякі студенти не мають постійного доступу до Інтернету. Важливо також робити наголос на практичних аспектах навчання та надавати рекомендації щодо додаткових курсів і вебінарів. Також важливо періодично перевіряти засвоєння матеріалу студентами.

Поточна ситуація свідчить про те, що не всі студенти можуть навчатися в режимі реального часу через різні обставини, такі, як перебування на тимчасово окупованих територіях, відсутність доступу до Інтернету, а також аварійні ситуації, що вимагають евакуації до укриття і т. д. Тому дуже важливо, щоб викладачі прикладами зусиль для запису коротких відеолекцій, які охоплюють найважливіші аспекти теми лекції, та розміщення їх на платформах дистанційного навчання, таких, як Vidyard, Zoom та інші. Це дозволяє студентам мати доступ до матеріалів у зручний для них час і режим.

Цей підхід до проведення лекцій передбачає зміну форм активності, спрямовану на забезпечення уваги студентів протягом усього навчального процесу і максимальне засвоєння ними навчального матеріалу. Подальше дослідження може зосередитися на особливостях проведення практичних занять в умовах воєнного стану та стати об'єктом наукових досліджень.

Результати досліджень та їх обговорення. У процесі дослідження було виявлено, що умови воєнного стану в Україні суттєво вплинули на навчальний процес студентів стоматологічного факультету. Серед основних результатів можна виділити:

- Обмежений доступ до фізичних ресурсів: умови воєнного стану обмежили доступ студентів до університетських приміщень, що значно ускладнило проведення практичних занять.

- Обґрунтування необхідності дистанційного навчання: у контексті військового конфлікту було важливим аргументувати необхідність впровадження дистанційного навчання для забезпечення безпеки студентів та викладачів.

- Використання відеолекцій та інтерактивних платформ: у дослідженні було встановлено, що використання відеолекцій та платформ дистанційного навчання, таких, як Vidyard і Zoom, стало ефективним способом забезпечити студентів доступом до лекційного матеріалу.

Отримані результати свідчать про необхідність адаптації навчального процесу до екстремальних умов воєнного стану. Використання сучасних технологій та інноваційних підходів, таких, як запис відеолекцій та структуроване проведення лекцій, дозволяє забезпечити якість освіти для студентів навіть в умовах обмеженого доступу до фізичних ресурсів. Дослідження також вказує на необхідність подальших досліджень із питань проведення практичних занять в умовах воєнного стану.

Описані результати та обговорення слугують базою для подальшого розвитку методів проведення лекцій та навчального процесу в умовах воєнного конфлікту, що може бути корисним для інших університетів та освітніх закладів у подібних умовах.

Висновки. У статті автори мали на меті розглянути практичні методи та стратегії, які допомагають забезпечити доступ студентів до навчання в умовах військового конфлікту, де обмеження доступу до ресурсів і можливостей може бути серйозним завданням. Надали рекомендації щодо використання онлайн-технологій, запису відеолекцій та інших інноваційних методів, спрямованих на забезпечення якості навчання та розвитку студентів у цих умовах.

©N. V. Vatamanyuk, O. M. Soltys

Bukovyna State Medical University, Chernivtsi

The experience of conducting lectures on therapeutic dentistry for students of the Faculty of Dentistry in the conditions of martial law in Ukraine

Summary. Education is the process of society transferring accumulated knowledge, skills and values from generation to generation. It affects a person's way of thinking, character and physical abilities. Education is of great importance for personal development and social success.

The aim of the study – to share experience and recommendations regarding the organization and conduct of lectures on therapeutic dentistry for students under martial law in Ukraine. The article aims to examine the challenges faced by teachers and students in the context of military conflict and to discuss approaches that allow for effective education and learning.

Materials and Methods. Analysis of scientific literature and publications related to the teaching of dentistry under martial law. Questionnaires and observations: conducting questionnaires and surveys among students and teachers to collect feedback about their experience of learning and teaching under martial law. Analysis of distance learning platforms such as Vidyard, Zoom, which can be used for online lectures and training. Comparative analysis of conducting lectures under martial law with conventional methods.

Results and Discussion. In Ukraine, the introduction of martial law became a challenge for the field of education. One of the main tasks of higher education in the conditions of martial law is to maintain the quality of education and the interest of students. This requires the introduction of new approaches to teaching. The Covid-19 pandemic has accelerated the use of information and communication technologies in education, but martial law conditions have made it difficult to access the Internet. Despite this, it is important to ensure the possibility of mastering the educational material in asynchronous mode. Other important tasks include maintaining students' attention and ensuring their interest, as psychological stress can reduce their concentration. Acquiring professional skills and competencies in practice are important for future professionals.

Conclusions. The article aimed to consider practical methods and strategies to help ensure student access to education in a military conflict environment where limited access to resources and opportunities can be a serious challenge. The authors of the article provided recommendations on the use of online technologies, recording of video lectures and other innovative methods aimed at ensuring the quality of education and development of students in these conditions.

Key words: martial law; lectures; educational process; teaching; material; informative.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кошкін О. Є. Досвід організації симуляційного навчання майбутніх стоматологів в українських реаліях / О. Є. Кошкін // Медична освіта. – 2023. – № 1. – С. 54–58.
2. Роль мотивації у навчанні студентів / [К. В. Півторак, О. О. Яковлева, С. І. Семененко та ін.] // Doctoral dissertation, ВНМУ імені М. І. Пирогова. – 2023. – С. 25–36.
3. Калиняк М. М. Проблеми вдосконалення викладання дисципліни «Хірургічна стоматологія» для здобувачів вищої освіти на сучасному етапі роз-

витку української вищої школи / М. М. Калиняк, Ю. О. Мочалов // Дискусія «Наукові перспективи». – 2023. – С. 24–31.

4. Організація самостійної роботи студентів-стоматологів міжнародного факультету під час змішаної форми навчання. VII Міжнародної науково-практичної конференції / [Л. Ф. Каськова, І. Ю. Ващенко, Н. В. Янко та ін.] // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи. – 2022. – С. 103–107.

REFERENCES

1. Koshkin, O.E. (2023). Dosvid orhanizatsiyi symulyatsiynoho navchannya maybutnikh stomatolohiv v ukraïnskykh realiyakh [Experience of organizing simulation training of future dentists in Ukrainian realities]. *Medychna osvita – Medical education*, 1, 54-58 [in Ukrainian].
2. Pivtorak, K.V., Yakovleva, O.O., Semenenko, S.I., Voznyuk, L.A., Doroshkevich, I.O., & Zhamba, A.O. (2023). Rol motyvatsiyi u navchanni studentiv [The role of motivation in the education of students]. *Doctoral dissertation*. Pirogov VNMU, 25-36 [in Ukrainian].
3. Kalynyak, M.M., & Mochalov, Yu.O. (2023). Problemy vdoskonalennya vykladannya dystsypliny «Khirurhichna stomatolohiya» dlya zdobuvachiv vyshchoyi osvity na suchasnomu etapi rozvytku ukraïnskoyi vyshchoyi shkoly [Problems of improving the teaching of the discipline "Surgical Dentistry" for students of higher education at the current stage of development of Ukrainian higher education]. *Dyskusiya «Naukovi perspektyvy» – Discussion. "Scientific perspectives"*, 24-31 [in Ukrainian].
4. Kaskova, L.F., Vashchenko, I.U., Yanko, N.V., Novikova, S., & Morgun, N.A. (2022). Orhanizatsiya samostynoyi roboty studentiv-stomatolohiv mizhnarodnoho fakultetu pid chas zmishanoyi formy navchannya. VII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi [Organization of independent work of dental students of the international faculty during the mixed form of education. VII International Scientific and Practical Conference]. *Aktualni pytannya lnhvistyky, profesiynoyi lnhvodydaktyky, psykholohiyi i pedahohiky vyshchoyi shkoly – Current issues of linguistics, professional language didactics, psychology and pedagogy of higher education*, 103-107 [in Ukrainian].